

Żywnie w chorobach nowotworowych

Brakowało w naszym kraju podręcznika, który w bardzo szczegółowy i uporządkowany sposób przedstawiałby aktualną wiedzę i zbiór praktycznych zaleceń we wszystkich aspektach dotyczących roli żywienia w prewencji i leczeniu nowotworów złośliwych. W ciągu ostatnich 30 lat nauka dostarczyła niezbitych dowodów na to, że żywienie odgrywa bardzo istotną rolę w prewencji oraz leczeniu chorób nowotworowych. Na każdym etapie leczenia chorych na nowotwory złośliwe, również w czasie remisji, jak i po wyzdrowieniu, zalecenia dotyczące żywienia powinny być integralną częścią kompleksowej terapii oraz długotrwałej opieki nad tymi chorymi. Dlatego też *Żywnie w chorobach nowotworowych* wypełnia lukę w dostępnej na polskim rynku literaturze medycznej.

Układ książki, podział na rozdziały i podrozdziały umożliwia szybkie zapoznanie się z każdym potrzebnym zagadnieniem związanym z rolą żywienia w etiopatogenezie, profilaktyce oraz leczeniu chorób nowotworowych.

Ułatwieniem dostępu do poszczególnych tematów jest podział książki na dwa główne obszary tematyczne:

- 1 – żywienie jako czynnik przyczynowy i profilaktyczny nowotworów,
- 2 – żywienie jako czynnik leczniczy nowotworów.

To bardzo obszerne opracowanie będzie przydatne nie tylko w praktyce onkologicznej, ale może być również materiałem dydaktycznym niezbędnym w kształceniu studentów medycyny i dietetyki. Jest to ważne, bo kadry medyczne powinny być coraz lepiej przygotowywane do działań dotyczących profilaktyki i leczenia nowotworów złośliwych, które obecnie są drugą przyczyną zgonów w naszym kraju. Najnowsze prognozy pokazują, że zachorowalność na nie stale wzrasta. Polska znajduje się także w niechlubnej trójce krajów europejskich o najwyższej umieralności na nowotwory złośliwe.

Warto w tym miejscu podkreślić polski fenomen zmian ustrojowych, które wpłynęły na zachorowalność na wiele no-

wotworów złośliwych (czasem korzystnie). Pozytywne zmiany sposobu żywienia Polaków w okresie transformacji ustrojowej (głównie w latach 1990–2014), takie jak zmniejszenie spożycia tłuszczów zwierzęcych, mięsa czerwonego, wędlin, cukru i soli oraz zwiększenie spożycia warzyw i owoców, przyczyniły się istotnie do zmniejszenia zachorowalności na wiele nowotworów złośliwych, m.in. raka żołądka, przełyku, trzustki oraz zmniejszenia dynamiki wzrostu zachorowań na raka jelita grubego i odbytnicy [1–4]. Te korzystne tendencje, w wyniku poprawy żywienia i zmniejszenia palenia tytoniu, pozwoliły prawdopodobnie unik-

nąć w tym okresie 313 tys. przypadków nowych zachorowań i według szacunków oszczędzić ok. 9,4 mld złotych. Niestety w ostatnich kilku latach pogorszyły się nawyki żywieniowe Polaków oraz zwiększyła się częstość występowania otyłości, co z pewnością pogorszy statystyki dotyczące nowotworów złośliwych w naszym kraju.

Żywnie w chorobach nowotworowych pokazuje także, jak bardzo można zwiększyć skuteczność leczenia chirurgicznego oraz chemioterapii i radioterapii dzięki tzw. żywieniu onkologicznemu. W bardzo szczegółowy, a za razem przystępny sposób autorzy rozdziału *Żywnie jako czynnik leczniczy nowotworów* przedstawiają, jak istotne w kompleksowym leczeniu nowotworów złośliwych jest wczesne rozpoznanie i leczenie niedożywienia, będącego jednym z głównych, niekorzystnych czynników rokowniczych w nowotworach złośliwych.

Na naszych oczach dokonuje się bardzo szybki postęp w dziedzinie wpływu żywienia na rozwój i leczenie nowotworów. Dlatego też wyrażam przekonanie, że podręcznik będzie szybko „ewoluował” zgodnie z postępem wiedzy. Albert Einstein na pytanie studenta, dlaczego pojawiło się na egzaminie pytanie z ubiegłego roku, odpowiedział: „Pytanie jest takie samo, ale odpowiedź jest inna”.

Mirosław Jarosz

Żywnie w chorobach nowotworowych

Andrzej W. Szawłowski, Joanna Gromadzka-Ostrowska,

Piotr Paluszkiewicz, Maciej Słodkowski, Jacek Sobocki

PZWL Wydawnictwo Lekarskie, 2020

Piśmiennictwo

1. Jarosz M, Sekuła W, Rychlik E, et al. Impact of diet on long-term decline in gastric cancer incidence in Poland. *World J Gastroenterol.* 2011; 17(1): 89–97, doi: 10.3748/wjg.v17.i1.89, indexed in Pubmed: 21218088.
2. Jarosz M, Sekuła W, Rychlik E. Influence of diet and tobacco smoking on pancreatic cancer incidence in Poland in 1960-2008. *Gastroenterol Res Pract.* 2012; 2012: 682156, doi: 10.1155/2012/682156, indexed in Pubmed: 23319943.
3. Jarosz M, Sekuła W, Rychlik E. Trends in dietary patterns, alcohol intake, tobacco smoking, and colorectal cancer in Polish population in 1960-2008. *Biomed Res Int.* 2013; 2013: 183204, doi: 10.1155/2013/183204, indexed in Pubmed: 24369529.
4. Jarosz M, Rychlik E, Wojda B. Żywnie, spożycie alkoholu i palenie tytoniu a nowotwory złośliwe w Polsce i koszty ich leczenia w latach 1990–2014. *Żyw. Człow. Metab.* 2017; 44(3): 163–171.